

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В СУДОЧИНСТВІ»**

(галузь знань 0304 «Право»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
спеціальність 8.03040101 «Правознавство»)

**для слухачів факультету підготовки
професійних суддів**

Харків
«Право»
2012

УДК 347.9+004
ББК 67.9(4УКР)711+73
Н 15

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 4 від 26.06.2012 р.)*

У к л а д а ч і : В. Г. Іванов,
В. В. Карасюк,
М. В. Гвозденко

Н 15 Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Інформаційні технології в судочинстві» (галузь знань 0304 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр», спеціальність 8.03040101 «Правознавство») для слухачів факультету підготовки професійних суддів / уклад.: В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – 33 с.

© Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2012
© «Право», 2012

1. ВСТУП

Інформатизація суспільства і пов'язане з нею широке розповсюдження комп'ютерної техніки, засобів електронного зв'язку, методів опрацювання інформації вимагають постійного вдосконалення знань і умінь спеціалістів, які працюють з інформацією в усіх її видах. Активний розвиток технічних та програмних можливостей персональних комп'ютерів, нові види мережових інформаційних сервісів створюють реальні можливості їх ефективного використання на потреби суспільства.

“Інформаційні технології у судочинстві” є дисципліною практичного спрямування, яка передбачає вивчення інформаційних технологій на рівні їх креативного сприйняття і подальшого самостійного поглибленого опанування. Її призначення полягає у формуванні системних знань про основи і специфіку застосування інформаційних технологій у судочинстві, **предметом** вивчення дисципліни є сучасні інформаційні технології та можливості їх застосування у судочинстві.

Завдання курсу: ознайомлення з принципами автоматизації судової діяльності та підтримки документообігу; розгляд програмно-технічного забезпечення мережових технологій; засвоєння технологічних прийомів автоматизації створення і обробки документів; вивчення програмних засобів захисту конфіденційності інформації у мережі та аутентифікації документів у електронному обігу; засвоєння принципів і прийомів використання спеціалізованих програмних комплексів для забезпечення технологічних операцій у судочинстві тощо.

Метою включення до програми “Інформаційні технології у судочинстві” тем професійно-орієнтованого спрямування є сприяння досягненню спеціалістами більш високого рівня теоретичної та практичної підготовки щодо використання спеціалізованих програмних засобів у їх подальшій професійній діяльності.

Запропонований зміст, структура навчального матеріалу, розподіл годин за темами має експліцитний характер відносно теоретичної і практичної складових.

У результаті вивчення дисципліни спеціаліст повинен:

знати поняття про комплексну автоматизацію судочинства і основні напрямки застосування інформаційних технологій; принципи організації комп'ютерних мереж і програмні засоби для їх ефективного використання; програмні засоби забезпечення електронного документообігу і використання електронного цифрового підпису; принципи автоматизації підготовки й обробки електронних документів та електронних даних; принципи автоматизації підготовки та обробки електронних документів та електронних даних, прийоми захисту конфіденційності інформації в мережах; методи пошуку інформації в інформаційно-пошукових та бібліотечних системах; інтерфейс, структуру даних і прийоми використання спеціалізованих програмних комплексів для забезпечення технологічних операцій у судочинстві; існуючі інформаційні сервіси локальних і глобальних мереж та перспективи розвитку інформаційних технологій;

уміти підготувати, відформатувати правовий документ і створити для нього шаблон; використовувати прийоми автоматизації обробки документів у текстовому процесорі; виконувати обробку табличних даних з допомогою електронних таблиць; підготувати презентацію до доповіді чи виступу; організувати захист інформації на комп'ютері в локальній мережі; сканувати і розпізнавати дані; використовувати програмні засоби для створення електронного цифрового підпису і перевірки дійсності електронних підписів на отриманих документах; виконувати пошук документів у загальноправових базах даних; використовувати спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві; звертатися й ефективно використовувати інформаційні сервіси в локальних і глобальних комп'ютерних мережах.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУДОЧИНСТВІ”

№ п/п	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Принципи автоматизації судової діяльності	8	2		6
2	Мережні технології у судочинстві	10	2	2	6
3	Використання універсальних програмних засобів пакету MS Office в судовій діяльності	14	2	6	6
4	Ауθενфікація і захист документів у електронному обігу	10	2	2	6
5	Спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві	12	2	2	8
РАЗОМ		54	10	12	32

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 9 від 22 травня 2012 р.)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУДОЧИНСТВІ”

1. Введення в дисципліну “Інформаційні технології в судочинстві”

Предмет і задачі дисципліни. Правова інформатика та правова інформація. Поняття інформаційного суспільства, його основні характеристики. Глобалізація як фактор розвитку інформаційного суспільства. Концепція державної інформаційної політики. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр. Сучасні тенденції автоматизації інформаційної діяльності у судочинстві: використання баз даних загальнодержавного масштабу, мережні інформаційні системи правового призначення, системи підтримки судового документообігу, комп’ютерні технології фіксації судового процесу, комп’ютерні технології розгляду судових справ (електронне судочинство), голосові портали в судочинстві, реєстр судових рішень. Експертні правові системи.

2. Мережні технології у судочинстві

Роль сучасних інформаційних та мережних технологій і систем в юридичній практиці. Технічне та програмне забезпечення мережних технологій. Клієнт-серверна технологія. Локальні комп’ютерні мережі та їх використання в судовій діяльності. Автоматизовані бібліотечні комплекси. Пошук видань за різними критеріями. Робота з повнотекстовими виданнями. Глобальна мережа Internet. Характеристика базових понять Internet. Сучасні пошукові технології. Використання Internet у судовій

діяльності. Функціональні можливості мобільних інформаційних пристроїв у судовій діяльності. Запровадження відеоконференцзв'язку у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

3. Використання універсальних програмних засобів пакета MS Office в судовій діяльності

Характеристика пакета MS Office: типи обміну даними між додатками, можливості захисту даних, мережні можливості додатків MS Office, спільна робота над документами. Текстовий процесор MS Word. Створення, редагування, оформлення, форматування, захист та забезпечення спільної роботи з документами. Табличний процесор MS Excel. Створення та редагування таблиць, засоби виконання допоміжних розрахунків та аналізу даних таблиці, створення і оформлення діаграм. Використання MS Word та MS Excel для створення судових документів та ведення судової статистики. Створення системи зв'язаних документів. Засоби створення мультимедійних презентацій. Характеристика можливостей набору додатків і онлайн-служб "хмарових" технологій Windows Live.

4. Аутентифікація і захист документів у електронному обігу

Симетричне та несиметричне кодування даних. Поняття електронного підпису, дайджеста повідомлення, сертифікації ключів. Програми створення та використання електронного підпису. Правовий статус електронного підпису. Закони України: "Про електронний цифровий підпис", "Про електронний документ та електронний документообіг". Використання електронного підпису у судовій діяльності. Загальне уявлення про інформаційну безпеку. Кримінальна відповідальність за порушення інформаційної безпеки. Основні види порушення інформаційної безпеки. Постулати захисту даних. Рівні захисту – правовий, організаційний, технічний. Види загроз для комп'ютерної інфо-

рмації. Криптографічний захист інформації. Програми кодування та декодування даних. Закон України “Про захист персональних даних”.

5. Спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві

Єдина судова інформаційна система, що складається з підсистем: “Судове діловодство та документообіг”, “Судова статистика”, “Планування та розподіл судових справ”, “Кадри”, “Фінансовий блок”, “Аналітика”, “Законодавство та право”, “Матеріально-технічне забезпечення”, “Протоколювання та звукозапис судового процесу”, “Судова практика”, “Довідникова підсистема”, Інтернет-портал судової влади, Єдиний державний реєстр судових рішень, “Звернення громадян”, “Інформаційний кіоск”, комплексна система захисту інформації (КСЗІ), підсистема відеоконференцзв’язку. Правові засади фіксування судового процесу технічними засобами. Електронне (віртуальне) судочинство. Довідкові правові системи. Інформаційні технології в правотворчій діяльності. Використання експертних систем у правотворчості, судочинстві та інших галузях юридичної науки і практики. Перспективи розвитку інформаційних технологій у судочинстві.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ І ЗАВДАННЯ ДО НИХ

Тема 1. Введення в дисципліну “Інформаційні технології в судочинстві”

Самостійна робота

П л а н

1. Поняття правової інформації.
2. Особливості інформаційного суспільства і глобальних тенденцій інформатизації.
3. Напрями державної політики у сфері інформатизації.
4. Автоматизація як шлях до вдосконалення судочинства.
5. Напрямки автоматизації роботи судів.
6. Програмні засоби й інформаційні системи, що можуть бути застосованими у судочинстві.

- Завдання:*
1. Дайте визначення правової інформації.
 2. Перелічіть основні риси інформаційного суспільства.
 3. Назвіть аспекти інформаційної діяльності в судочинстві, які доцільно автоматизувати, зважаючи на можливості інформаційних технологій.
 4. Охарактеризуйте можливості систем підтримки судового документообігу.
 5. Охарактеризуйте технології фіксації судового процесу та їх можливості.
 6. Зазначте переваги і недоліки технології використання реєстру судових рішень та організації пошуку інформації в ньому.
 7. Охарактеризуйте можливості правових баз даних.
 8. Визначте пріоритетні напрямки державної інформаційної політики України.

Тема 2. Мережні технології у судочинстві

Заняття 1. Мережні технології у судочинстві

П л а н

1. Розглянути технічні і програмні засоби для реалізації сучасних інформаційних технологій у мережах.
2. Ознайомитися з клієнт-серверною технологією.
3. Інтерфейс браузера Internet Explorer.
4. Пошукові технології в Інтернет.
5. Бібліотечні комплекси та їх використання.
6. Мережні інформаційні ресурси, що можуть бути використані в діяльності судів.

Завдання: 1. Відкрийте браузер **Internet Explorer**.

2. Визначте, якою версією браузера Ви користуєтеся.

3. Ознайомтеся з панеллю інструментів та командами меню.

4. Перейдіть на сайт Університету за адресою: <http://www.jur-academy.kharkov.ua>.

5. Скориставшись гіперпосиланнями на сайті Університету, ознайомтеся з його структурою.

6. Зайдіть на сторінку будь-якого інституту або факультету Університету та збережіть її у комп'ютері, за яким працюєте, а також на будь-якому доступному для Вас носії інформації. Виконайте збереження сторінки: а) повністю (разом із зображеннями); б) лише html (без зображень); в) повністю у вигляді веб-архіву; г) лише текстової інформації без веб-розмітки.

7. Пригадайте, про які пошукові системи Ви коли-небудь чули? Чи знаєте Ви їх веб-адреси?

8. Перейдіть по черзі на сайти пошукових систем за такими адресами:

a. <http://www.google.com>

b. <http://www.google.com.ua>

c. <http://www.yandex.ru>

d. <http://www.yandex.ua>

e. <http://www.rambler.ru>

f. <http://www.meta.ua>

або на будь-який інший відомий Вам пошуковий сайт.

9. На будь-якому з обраних Вами пошукових сайтів виконайте пошук за будь-яким запитом, наприклад “*Internet Explorer*”.

10. Додайте будь-яку із знайдених веб-сторінок до списку “*Вибрані*”.

11. Виконайте повторний пошук за іншим запитом та додайте ще кілька сторінок до “*Вибрані*”.

12. Виконайте впорядкування “вибраних сайтів”. Створіть папку із Вашим ім’ям у розділі “*Вибрані*” та перенесіть у новостворену папку всі додані Вами сторінки. Змініть назви останніх за Вашим вподобанням.

13. Змініть кодування останньої відкритої Вами сторінки на будь-яке інше. Відкрийте ще кілька збережених Вами сторінок і перевірте, чи всі вони мають однакове кодування. Чи всі сторінки, на які ви сьогодні переходили, відображалися браузером коректно і відразу, без ручної зміни кодування сторінки?

Тема 3. Використання універсальних програмних засобів пакета MS Office в судовій діяльності

Заняття 2. Використання текстового процесора MS Word у роботі з юридичними документами

П л а н

1. Інтерфейс текстового процесора MS Word.
2. Створення шаблону юридичного документа.
3. Засоби редагування юридичного документа.
4. Засоби оформлення юридичного документа.
5. Засоби форматування юридичного документа.
6. Засоби захисту юридичного документа.
7. Засоби сумісної роботи над юридичним документом.

З а в д а н н я: 1. Відкрийте папку “Мои документы”- “Болонский процесс”, файл *Политика безопасности.doc* і зробіть копію на диску E:\. На диску E:\ перейменуйте файл, привласнивши йому ім’я – № ПК користувача. Відкрийте цей файл.

2. Створіть шаблон за запропонованим викладачем текстом.

3. Відформатуйте перші два абзаци документа наступним чином: текст вирівняйте за шириною, перший рядок абзацу виступає над загальним текстом, інтервали між рядками в абзаці й абзацами – однакові.

4. Наприкінці другого абзацу створіть гіперпосилання, що зв’язує поточний документ з документом *Мои документы-Болонский процесс-Прага.doc*

5. Останнє слово першого абзацу зробіть гіперпосиланням на останній абзац документа.

6. Перед третім абзацем документа вставте будь-який аудіофайл із теки “Музыка”

7. У всьому тексті виконайте заміну слова “політика” на «політика».

8. Створіть макрос з іменем “Пример”, що виконується одночасним натисканням клавіш *Ctrl - Q* . Макрос доступний для поточного документа; для макросу – відформатуйте всі символи документа наступним чином: шрифт – *Monotype Corsiva*, розмір – 16, колір символів – зелений.

9. Наприкінці документа створіть таблицю за таким зразком:

Прізвище, ім’я, по батькові судді	Кримінальні справи			Цивільні справи		
	всього	стан		всього	стан	
		вирок	у розгляді		рішення	у розгляді
Орлов В.С.						
Соколов П.Д.						
Беркутов А.Е.						
Всього по суду						

10. Заповніть таблицю вільними відомостями.
11. Відсортуйте прізвища суддів у алфавітному порядку.
12. Виконайте розрахунки.
13. Надішліть документ на диск E партнера та отримайте документ від нього. Порівняйте версії документа.
14. Останні три абзаци документа представте у вигляді списку.
15. Створіть зміст документа.
16. Захистіть документ від редагування.
17. Захистіть документ від відкриття.
18. Для відновлення документа в разі непередбачуваного припинення роботи MS Word встановіть режим автозбереження документа кожні п'ять хвилин.

З а н я т т я 3. Використання табличного процесора MS Excel у роботі з юридичними документами

П л а н

1. Інтерфейс табличного процесора MS Excel.
2. Створення та редагування таблиць: зміна розмірів комірки, редагування її змісту, створення та використання списку автозаповнення.
3. Розрахунки за формулою. Використання автододавання. Поширення дії формули на суміжні комірки.
4. Використання функцій. Завдання аргумента функції.
5. Використання сортування та фільтрації даних таблиці.
6. Створення діаграм.

Завдання: 1. Створіть таблицю вказаної структури.

A	B	C	D	E	F	G
Звіт про роботу суду за 3-й квартал						
П.І.Пб. судді	кримінальні справи	цивільні справи	адміністративні справи	всього за квартал	у відсотках до загальної кількості справ	максимальна кількість справ окремого судді
всього за видами справ						
в середньому на суддю						

2. Введіть заголовок таблиці. Шрифт Times New Roman, напівжирній курсив, розмір – 12

3. Заповніть шапку таблиці, розташувавши текст у комірках у декілька рядків

4. Створіть список автозаповнення. Елементи списку – п'ять довільних прізвищ, починаючи з прізвища користувача.

5. Використайте список автозаповнення для заповнення A3 – A7.

6. Заповніть таблицю вільними відомостями.

7. Відсортуйте прізвища суддів у алфавітному порядку.

8. Виконайте розрахунки в:

а) комірках B8 – E8 автододаванням;

б) комірках B9 – D9 за формулою;

в) комірках E3-E8 за формулою масиву;

г) комірці F3 за формулою, дію якої розповсюдити по комірках F3-F7;

д) стовбцях G3-G7 з використанням функції (для діапазону B7-D7 задайте ім'я і використайте його як аргумент).

9. Використовуючи Автофільтр, знайдіть найбільшу кількість розглянутих кримінальних справ. Покажіть дані тільки третього та п'ятого судді одночасно.

10. Використовуючи Майстра діаграм, створіть гістограму, що відображає кількість кожного виду справ кожного судді. Гістограму слід озаглавити, зробити підписи вісей, вписати значення кожного стовбця і описати легенду.

З а н я т т я 4. Створення комплексного електронного юридичного документа

Створення комплексного електронного юридичного документа з використанням програмних засобів пакету MS Office.

Т е м а 4. Аутентифікація і захист документів у електронному обігу

З а н я т т я 5. Аутентифікація і захист документів у електронному обігу

П л а н

1. Інтерфейс програми створення та використання електронного підпису PGP.
2. Створення ключів. Використання ключів у локальному режимі.
3. Можливі дії з вихідним файлом.
4. Мережний обмін ключами.
5. Використання ключів для шифрування повідомлення та додавання електронного підпису.
6. Розшифрування повідомлення.
7. Зчитування електронного підпису.

- З а в д а н н я:*
1. Завантажте програму PGP. Створіть власну пару ключів з ім'ям, що відповідає прізвищу користувача.
 2. Зробіть копію на диск E документ за вказівкою викладача.
 3. Зашифруйте-розшифруйте файл власним ключем.
 4. Зітріть вихідний файл.
 5. Надішліть через локальну мережу власний відкритий ключ на диск E партнера.
 6. Прийміть на зв'язку відкритий ключ, одержаний від партнера.
 7. На диску E створіть текстовий документ з ім'ям, що відповідає номеру ПК. Зміст документа – текст будь-якої статті ЦПКУ.
 8. Закодуйте документ відкритим ключем партнера.
 9. Зробіть копію закодованого файла на диск E партнера.
 10. Раскодуйте одержаний від партнера документ власним закритим ключем.
 11. На диску E створіть особисте повідомлення.
 12. Закодуйте повідомлення та додайте до нього електронний підпис.
 13. Обміняйтеся повідомленнями з партнером.
 14. Прочитайте підпис одержаного повідомлення.

Тема 5. Спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві

Заняття 6. Спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві

П л а н

1. Єдина судова інформаційна система та підсистеми, що входять до її складу.
2. Склад, можливості та використання підсистеми “Законодавство та право”.
3. Склад, можливості та використання підсистеми “Аналітика”.
4. Склад, можливості та використання підсистеми “Судове діловодство та документообіг”.
5. Автоматизована система “Документообіг”. Відстеження етапів роботи з документом.
6. Інтернет-портал Державної судової адміністрації.

З а в д а н н я: 1. Відкрийте довідкову систему автоматизованого комплексу “Документообіг”. Ознайомтеся із загальним описом системи, її підсистемами та складовими підсистем. Занесіть ці відомості в текстовий документ.

2. Ознайомтеся з порядком реєстрації позовної заяви.
3. Ознайомтеся з порядком ведення реєстрів процесуальних документів по заяві (справі).
4. Ознайомтеся з порядком ведення реєстру статистичних карток.
5. Знайдіть сайт Державної судової адміністрації.
6. Використовуючи можливості порталу, ознайомтеся зі складом та новинами Апеляційного адміністративного суду м. Харкова.
7. Використайте форму для електронного інформаційного запиту на отримання публічної інформації, внесши в неї реквізити за вказівкою викладача.

8. Використовуючи електронну бібліотеку, отримайте повнотекстові копії книжок “Написання судових рішень” та “Посібника для помічника судді загального суду”.

9. Зверніться до Єдиного державного реєстра судових рішень та введіть реквізити за вказівкою викладача.

10. Відкрийте текст Закону України “Про судоустрій і статус суддів”.

11. Здійсніть у межах сайта пошук Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення”.

12. Зробіть копію на диск E власного ПК “Огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2011 році”.

13. Знайдіть Закон України “Про внесення змін у ст. 239 Кодексу України про адміністративні правопорушення”, прийнятий IV сесією 3-го скликання Верховної Ради України. Текст закону збережіть у файлі на диску E:\.

14. Знайдіть за контекстом у тексті статтю Кримінального кодексу, в якій визначається відповідальність за злочини у сфері використання ЕОМ. Текст статті збережіть під ім'ям “Кодекс” у власній папці на диску E:\.

15. Знайдіть за контекстом у тексті документи, що визначають відповідальність за умисне вбивство. Відсортуйте знайдений список за типом документа (підсистеми). Збережіть знайдений список як гілку дерева у власній базі.

5. ПРОГРАМНІ ЗАПИТАННЯ

1. Як Ви вважаєте, чому наступний етап розвитку суспільства є інформаційним?
2. Чи доцільно інформатизувати всю судову діяльність?
3. Які аспекти автоматизації роботи судів є найбільш критичними?
4. Чому експертні правові системи не набули широкого розвитку і поширення?
5. У чому полягають основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки?
6. Які переваги і можливості мають комп'ютерні технології порівняно з традиційними видами обліку нормативних документів?
7. Чи можуть бути в судочинстві ефективно використаними технології відеоконференцз'язку і за яких умов?
8. Чи може потенційна уразливість інформаційних технологій з точки зору захисту інформації бути серйозною перешкодою у застосуванні їх у судочинстві?
9. Які браузерери, крім Internet Explorer, Вам відомі? Як Ви гадаєте, чому існують й інші програми-браузери? Чим вони можуть відрізнитися одна від одної?
10. Як Ви гадаєте, чому браузер Internet Explorer є найвідомішим серед такого класу програм і використовується найчастіше?
11. Яка версія Internet Explorer є актуальною сьогодні?
12. Подумайте, чому завжди варто користуватися найостаннішою версією програми-браузера?
13. Якщо Ваша версія Internet Explorer підтримує функцію роботи із вкладками, ознайомтеся із цією можливістю. Створіть та закрийте вкладки. Які комбінації клавіш для цього зручно використовувати?
14. Чи часто ви користуєтеся збереженими версіями веб-сторінок на комп'ютері? Як Ви вважаєте, збереження інформації на комп'ютері не є порушенням авторських прав на інформацію, яка знаходиться на сторінці, що зберігається?

15. Який пошуковий сайт Вам сподобався найбільше? Чому?

16. Чим відрізняється запропонована Вам інформація на один і той самий запит у різних пошукових системах?

17. Чому, на Вашу думку, українські пошукові системи не такі якісні, як іноземні та надають менше інформації?

18. Чи вдається Вам, як правило, віднайти в Інтернеті шукану інформацію з першого разу? Чи вмієте Ви користуватися розширеними можливостями пошукових систем?

19. Чому, на Вашу думку, існує така велика кількість таблиць кодувань? Невже не можна було б обійтися однією?

20. Чи подобається Вам сайт Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”? Чи вдається з легкістю віднайти на ньому потрібну Вам інформацію?

21. Які пропозиції Ви маєте щодо покращення зовнішнього вигляду та функціональності сайту нашого Університету?

22. Які сфери використання Інтернет у судовій діяльності Вам відомі?

23. Якими є перспективні напрямки розвитку й упровадження інформаційних технологій у судочинстві?

24. Які можливості має текстовий процесор MSWord?

25. Що таке шаблон документа? Наведіть приклади використання шаблону в судовій практиці.

26. Що таке “гіперпосилання”? Які об’єкти можуть об’єднувати гіперпосилання?

27. Які елементи документа дозволяє форматувати MS Word?

28. Які об’єкти можуть бути вставлені в документ MS Word?

29. Які види таблиць створює MS Word?

30. Які види табличних розрахунків припускає MS Word?

31. Що таке макрос?

32. Назвіть переваги та недоліки використання макросів у документах MS Word.

33. Що таке “стиль” у MS Word?

34. Наведіть приклади доречності використання стилю.
35. Які можливості для сумісної роботи над документом надає MS Word?
36. Які мережні можливості має MS Word?
37. Які рівні захисту документа передбачає MS Word?
38. Які запобіжні заходи для збереження документа надає MS Word?
39. Які можливості має табличний процесор MS Excel?
40. Для чого призначений список автозаповнення?
41. Що таке формула?
42. Назвіть засоби використання формул.
43. У чому різниця між звичайною формулою та формулою масива?
44. Як можна зафіксувати будь-який параметр комірки?
45. Що таке функція?
46. Які засоби формування аргумента функції Вам відомі?
47. Які засоби аналізу даних надає MS Excel?
48. Який порядок дій користувача при створення діаграми?
49. Які можливості по оформленню діаграм надає MS Excel?
50. Назвіть приклади використання MS Excel у судовій практиці.
51. Що таке ключ і метод шифрування?
52. Що таке симетричне кодування?
53. Як можна підвищити крипкостійкість симетричного кодування?
54. Що таке несиметричне кодування?
55. Які переваги надає використання несиметричного кодування?
56. Що таке дайджест повідомлення?
57. Наведіть приклади створення дайджеста.
58. Що таке хеш-функція?
59. Які дії треба виконати для захисту повідомлення від несанкціонованого доступу?
60. Які дії треба виконати, щоб захистити повідомлення від перекручування?

61. Які дії треба виконати для ідентифікації відправника?
62. Що таке сертифікація ключів?
63. Які основні напрямки судової діяльності забезпечують програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві?
64. Як класифікуються програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві
65. Назвіть спеціалізовані програмні комплекси для забезпечення технологічних операцій у судочинстві.
66. Які можливості мають інформаційно-пошукові системи правового призначення та як вони застосовуються в судовій діяльності?
67. Які суди використовують автоматизовану систему “Документообіг”?
68. Які види документів формуються та обслуговуються автоматизованою системою “Документообіг”?
69. Яку інформацію можна одержати з сайту ДСА?

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Вид контролю	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання
Поточний: опитування на практичних заняттях; контрольна робота	30 70	Правильні усні відповіді з питань поточної теми. Виконання індивідуальних завдань практичного заняття. Вірне виконання завдань контрольної роботи в обсязі: 0 – 25% – оцінка “2”; 26 – 50% – оцінка “3”; 51 – 80% – оцінка “4”; 81 – 100% – оцінка “5”
Підсумковий	Залік за результатами практичних занять	Відпрацювання всіх практичних занять, виконання контрольної роботи (Міп – з оцінкою “4”)

Модульний контроль з дисциплін, що читаються на кафедрі, не передбачений (відповідно до наказу ректора академії № 44 від 28.04.2007 р. “Про внесення доповнень до наказу “Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу”).

7. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Cookie (дуля, маркер) – файл невеликого, строго обмеженого розміру, що записується браузером користувача в пам'ять свого комп'ютера за вказівкою сервера і який вміщує доменне ім'я сервера, що поставив маркер і шляхи доступу до веб-сторінки.

CSMA/CD – метод колективного доступу до каналу зв'язку з упізнанням несучої частоти і виявленням колізій.

Сервер друку (printserver) – інтелектуальний принтер або будь-який комп'ютер, підключений до мережі та який має свою IP-адресу.

DDE (Dynamic Data Exchange) – динамічний обмін даними. Спосіб передачі даних між двома активними додатками.

DHCP – сервер мережі, який формує IP-адресу та маску підмережі для комп'ютера клієнта.

DNS (Domain Name Service) – спеціальна служба мережі серверів, що забезпечує відповідність доменних адрес з IP-адресами.

HTML (Hyper Text Markup Language) – спеціальна мова програмування (мова розмітки гіпертексту), що визначає правила оформлення веб-документів.

HTTP (Hyper Text Transport Protocol) – прикладний протокол служби WWW, що забезпечує передачу даних гіпертексту.

IIS (Internet Information Services) – програмні служби, які підтримують створення, налагодження та управління веб-вузлами, а також інші засоби Інтернету.

Internet – велика, розгалужена (розподілена мережа), що включає комп'ютерні вузли, розміщені по усьому світі і з'єднані один з одним будь-якими засобами зв'язку.

IP (Internet Protocol) – адресний протокол Internet, що описує поштові правила пересилання інформації.

IP-адреса – унікальний номер, що використовується для ідентифікації комп'ютера, підключеного до Internet.

NAT (Network Address Translation) – служба перетворення мережних адрес; програмний засіб, який застосовується у

разі сумісного використання підключення до мережі декількома комп'ютерами.

OLE (Object Linking and Embedding) – технологія зв'язування й упровадження об'єктів через буфер обміну.

OSI (OpenSystemInterconnection) – модель взаємодії відкритих систем, в якій всі засоби мережної взаємодії поділені на сім рівнів. Кожен рівень має свої функції (фізичний, каналний, мережний, транспортний, сеансів, представлення, прикладний).

TCP (Transmission ControlProtocol) – транспортний протокол Internet, що розбиває інформацію користувача на короткі пакети й відстежує їх пересилання і правильне складання фрагментів у ціле (приведення до початкового стану).

URL – уніфікований покажчик ресурсу, який визначає адресу будь-якого файлу в глобальній мережі Internet.

Web-навігація – цілеспрямоване переміщення між веб-документами з метою пошуку потрібної інформації.

Web-сторінка – окремий електронний документ, що входить в інформаційний веб-простір.

World Wide Web (WWW) – єдиний інформаційний простір, що складається із взаємозалежних електронних документів, які зберігаються на WEB-СЕРВЕРАХ.

Аутентифікація – процедура перевірки того, що об'єкт, з яким виконується взаємодія, є в дійсності авторизованим об'єктом, тобто дійсним.

Брандмауер (захисний екран, міжмережний екран) – програмний засіб захисту, розташований між комп'ютером, що захищається (локальною мережею), і середовищем (локальною, глобальною мережею, Інтернетом), і який дозволяє контролювати як вхідну, так і вихідну інформацію.

Броузер (браузер, оглядач) – програма для перегляду веб-сторінок.

Глобальна мережа, Wide Area Network (WAN) – структура, яка об'єднує комп'ютери, що можуть знаходитись на не обмеженій відстані один від одного.

Домен – символічний аналог числових IP-адрес для ідентифікації ділянок мережі.

Вірогідність інформації – властивість інформації відбивати реально існуючі об'єкти з необхідною точністю.

Доступність інформації – ступінь можливості одержати ту чи іншу інформацію.

Захист даних – комплекс заходів, спрямованих на запобігання втрати, несанкціонованої модифікації та копіювання даних.

Збір даних – накопичення даних з метою забезпечення достатньої повноти інформації, потрібної для прийняття рішень.

Звукова карта – спеціалізований пристрій для оброблення звукової інформації.

Інформаційний процес – цикл утворення інформації з даних і збереження її у виді нових даних.

Інформація державних органів і органів місцевого і регіонального самоврядування – офіційна інформація, яка документується і створюється в процесі поточної діяльності законодавчої, виконавчої і судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування.

Клієнтська частина – частина програмного комплексу, яка встановлюється на робочому місці користувача у мережі.

Локальна мережа, Local Area Network (LAN) – структура ліній зв'язку, яка об'єднує персональні комп'ютери, що компактно розміщені і належать одній організації.

Маршрутизатор (router) – апаратно-програмний пристрій комп'ютерних вузлів мережі, що визначають напрямок ефективної передачі даних.

Науково-технічна інформація – документовані чи привселюдно оголошені зведення про вітчизняні і закордонні досягнення науки, техніки і виробництва, отримані в процесі науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої і суспільної діяльності.

Правова інформація – зміст даних (повідомлень), використання яких дає рішення тієї чи іншої правової задачі або сприяє її рішенню.

Проксі-сервер – програмний засіб – посередник між локальною і глобальною мережами, що дозволяє контролювати інформаційний зміст даних які проходять через нього.

Робоча станція – підключений до мережі персональний комп'ютер, на якому користувач виконує роботу.

Сервер – комп'ютер у мережі, який керує збереженням і передачею даних і є базою для приєднання до мережі.

Сервер баз даних – комп'ютер у мережі, призначений для зберігання баз даних, підтримки їх цілісності, повноти, актуальності.

Серверна частина – частина програмного комплексу, яка встановлюється на сервері у мережі.

Сервіс (служба) – пари програм (сервер і клієнт), що забезпечують реалізацію різних функціональних можливостей (сервісів) мережі Internet.

Сервіс-провайдер – організація, яка установила у себе сервер, що одержав адресне ім'я і надає різні сервіси Internet-користувачам.

Служба ICQ – служба (сервіс) мережі Internet, призначена для пошуку мережної IP-адреси людини, підключеної в даний момент до Internet (Internet-пейджер).

Служба IRC – служба (сервіс) мережі Internet, що забезпечує пряме спілкування кількох людей у режимі реального часу (чат-конференція).

Служба передачі файлів (FTP) – служба (сервіс) мережі Internet, що забезпечує прийом і передачу файлів.

Служба телеконференцій (Usenet) – сервіс Internet, що складається в автоматичному направленні інформації за визначеною темою великій групі користувачів мережі Internet.

Соціологічна інформація – відомості, що документовані або привселюдно повідомляються, про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій і явищ, процесів, фактів.

Списки розсилання (MailingList) – сервіс Internet, що полягає в автоматичному відправленні користувачеві інформації за визначеними темами у вигляді повідомлень електронної пошти.

Телеконференція – сервіс Internet, який забезпечує обмін повідомленнями між всіма членами телеконференції.

Телефонне (комутоване) з'єднання (Dial-upconnection) – з'єднання з ресурсами корпоративної мережі або Internet за допомогою пристроїв, які підключаються до комутованої телефонної лінії.

Термінальний режим – служба Internet, що забезпечує віддалене керування комп'ютером мережі.

Трафік – об'єм інформації, який передається по лініям мережі за одиницю часу.

Фільтрація даних – відсівання “зайвих” даних, що не потрібні для прийняття рішень.

Формалізація даних – приведення даних, що надходять з різних джерел, до однакової форми, щоб зробити їх порівнянними між собою, тобто підвищити їх рівень доступності.

8. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності: навч. посіб. / В. Г. Іванов, С. М. Іванов, В. В. Карасюк та ін.; за заг. ред. В. Г. Іванова. – Х.; Право, 2010, 2012. – 240 с.

Правова інформатика: підруч. – 2-ге вид., допов. та переробл.; за ред. В. Дурдинця, Є. Мойсеева та М. Швеця. – К.: ПанТот, 2007. – 524 с.

Хахановський В. Г. Криміналістична інформатика: курс лекцій / В. Г. Хахановський, О. М. Тебякін, Ю. В. Оліщук; за заг. ред. В. Г. Хахановського. – К.: НАВСУ, 2002.

Інформатика: базовий курс: [нове изд.] / С. В. Симонович и др. – СПб.: Питер. – 2007. – 428 с.

Правова інформатика: підруч.: [у 2-х т.] / за ред. В. Я. Тація, Я. Ю. Кондратьєва, М. Я. Швеця. – К.: Парлам. вид-во, 2004. – Т. 1. – 416 с.

Основи Інтернет-технологій: підруч. / В. М. Бредіхін, В. В. Карасюк, О. В. Карпухін, Ю. В. Міщеряков; під ред. О. В. Карпухіна. – Х.: Компанія СМІТ, 2009. – 384 с.

Брыжко В. М. Е-будущее и информационное право / В. М. Брыжко, В. С. Цимбалюк, А. А. Орехов, О. Н. Гальченко; под ред. Р. А. Калюжного, Н. Я. Швеца. – К.: Интеграл, 2002. – 264 с.

Гаврилов О. А. Курс правовой информатики: учеб. для вузов / О. А. Гаврилов. – М.: НОРМА. – М. 2000. – 432 с.

Гаврилов О. А. Математические методы и модели в социально-правовых исследованиях / О. А. Гаврилов. – М.: Наука, 1980. – 183 с.

Денисова О. О. Інформаційні системи і технології в юридичній діяльності: навч. посіб. / О. О. Денисова. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.

Коваленко М. М. Комп'ютерні віруси і захист інформації / М. М. Коваленко. – К.: Наук. думка, 1999. – 262 с.

Волеводз А. Г. Противодействие компьютерным преступлениям: правовые основы международного сотрудничества / А. Г. Волеводз. – М.: Юрлитинформ, 2002. – 496 с.

Крылов В. В. Расследование преступлений в сфере информации / В. В. Крылов. – М.: Городец, 1998. – 264 с.

Баричев С. Г. Основи сучасної криптографії / С. Г. Баричев, В. В. Гончаров, Р. Е. Серов. – М.: Гаряча Лінія-Телеком, 2001.

Компьютерные технологии в юридической деятельности: учеб. и практ. пособие / под ред. Н. Полевого, В. Крылова. – М.: БЕК, 1994. – 304 с.

Ситник В. Ф. Основи інформаційних систем: навч. посіб.: [вид. 2-ге, переробл. і допов.] / В. Ф. Ситник. – К.: КНЕУ, 2001. – 420 с.

Береза А. М. Електронна комерція: навч. посіб. / А. М. Береза. – К.: КНЕУ, 2002. – 236 с.

Іванов В. Г. Основи інформатики та обчислювальної техніки: підруч. / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко; за заг. ред. В. Г. Іванова. – Х.: Право, 2012. – 312 с.

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Правова інформація та комп’ютерні технології в юридичній діяльності” / уклад.: В. Г. Іванов, С. М. Іванов, В. В. Карасюк та ін. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – 48 с.

Будапештская инициатива “открытый доступ” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.soros.org/openaccess/ru/read.shtml>. – загл. с экрана.

Копанова В. Бібліотека в системі наукової електронної комунікації / В. Копанова // Бібл. вісн. – 2007. – № 5. – С. 3-9.

Іванов В. Г. Інформаційно-пошукова система “Нормативні акти України”: навч.-практ. посіб. / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000. – 30 с.

Іванов В. Г. Інформаційно-пошукова система “АБД – Район”: навч.-практ. посіб. з дисципліни “Правова інформація та комп’ютерні технології в юридичній діяльності” / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко та ін. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2000. – 44 с.

Іванов В. Г. Комп'ютерні технології у підготовці юридичних документів: навч. посіб. / В. Г. Іванов, В. В. Карасюк, М. В. Гвозденко. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. – 113 с.

Матеріали сайтів:

<http://www.nau.kiev.ua>;

<http://www.liga.kiev.ua>;

<http://www.informjustr.kiev.ua>;

<http://www.mijust.gov.ua>; <http://www.rada.gov.ua/>

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Загальний розрахунок годин навчальної дисципліни “Інформаційні технології в судочинстві”.....	5
3. Програма навчальної дисципліни “Інформаційні технології в судочинстві”.....	6
4. Плани практичних занять, теми для самостійного вивчення і завдання до них.....	9
5. Програмні запитання.....	19
6. Критерії оцінки успішності студентів.....	23
7. Словник основних термінів.....	24
8. Список літератури.....	29

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В СУДОЧИНСТВІ»**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.03040101 “Правознавство”)

**для слухачів факультету підготовки
професійних суддів**

У к л а д а ч і: ІВАНОВ Володимир Георгійович,
КАРАСЮК Володимир Васильович,
ГВОЗДЕНКО Марина Владиславівна

Відповідальний за випуск *В. Г. Іванов*

Редактор *О. І. Борисенко*
Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*

Підписано до друку з оригінал-макета 18.09.2012 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 0,89. Ум. друк. арк. 1,86. Вид. № 794.
Тираж 300 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua

Е-mail для авторів: proizvodstvo@pravo-izdat.com.ua

Е-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено в друкарні «Контраст»
(057) 719-49-13